

УДК 671.12:7.05

ВИННИЧУК М.С., КОЛОСНІЧЕНКО М.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ

***Мета.** Аналіз стилістичних особливостей ювелірних прикрас за формою, властивостями поверхні форми, композиційними прийомами, колористичними рішеннями та матеріалами, що використовуються в порівнянні зі стилями костюма.*

***Методика.** В роботі використано літературно-аналітичні та історіографічні методи, метод системно-структурного аналізу для виявлення основних стилістичних рис ювелірних прикрас та приналежності до певного стилю.*

***Результати.** В ході дослідження стилістичних особливостей при проектуванні ювелірних виробів, розглянуто різноманітні класифікації стильових напрямків в історії ювелірного дизайну, обрано класифікацію за призначенням костюма, та проаналізовано стилістичні особливості одягу, аксесуарів та ювелірних виробів за формою, властивостями поверхні форми, композиційними прийомами, колористичними рішеннями та матеріалами, що використовуються*

***Наукова новизна.** Систематизовано методи класифікації ювелірних виробів, обрано класифікацію за призначенням костюма – системи, основним елементом якої є ювелірні вироби; проаналізовано характерні особливості ювелірних виробів відповідного стилю.*

***Практичне значення.** Досліджено, які саме властивості ювелірних виробів за формою, поверхню форми, композиційними прийомами, колористичними рішеннями та матеріалами притаманні тому чи іншому стилю.*

***Ключові слова:** стиль, ювелірні вироби, метал, огранування, костюм, аксесуари, прикраси.*

Вступ. Історію світового мистецтва можна розглядати як історію художніх стилів. Це можна віднести і до історії ювелірного дизайну, що об'єднує за певними формальними ознаками прикраси в цілісні художні напрями. Розглядаючи структуру поняття «стиль» виділяють: великі художні стилі, стилістичні напрями другої половини ХХ століття і авторські стилі. Підставами для класифікації стильових напрямків другої половини ХХ століття служить безліч різних характеристик, наприклад: часовий період (наприклад, стиль 60-х років); відповідність історичним епохам (наприклад, стиль епохи Бароко); призначення костюма – системи, основним елементом якої є ювелірні прикраси (діловий стиль, корпоративний стиль, спортивний стиль, романтичний стиль); сучасність (класичний, історичний, сучасний, ретро); вплив культур стародавніх цивілізацій (єгипетський, греко-римський, візантійський); регіональний вплив (етнічні стилі: африканський, індійський; середземноморський, кантрі); соціоментальність (гранж, панк, гламур, хіпі тощо).

Для виявлення певного стилю ювелірної прикраси необхідно, перш за все, проаналізувати її основні стильові риси: форма прикраси; властивості поверхні форми; композиційні прийоми; колористичне рішення; матеріали, які використовуються.

Серед робіт, що присвячені питанням класифікації стилів в різних видах мистецтва, дизайн-проекування одягу, проектування ювелірних виробів та аксесуарів актуальними для даного дослідження стали праці Соколова А.Н (загальні поняття стилю в мистецтві) [1]; Колосніченко М.В., Процик К.Л. (стилістичні особливості костюму) [2], Шаталової І.В. (стилі ювелірних виробів різних історичних епох) [3]. Проте жодна із робіт не розглядала класифікацію стилів ювелірних виробів за призначенням костюму та не пов'язувала «костюм» і ювелірні вироби в одну систему, тому дане дослідження є актуальним. Саме тому, постає завдання дослідження стильових особливостей ювелірних виробів, що в

подальшому дозволить розробити рекомендації для підбору ювелірних виробів до «костюму» певного стилю або навпаки.

Постановка завдання. Аналіз, систематизація та виявлення характерних стилістичних особливостей одягу, аксесуарів та ювелірних виробів за формою, властивостями поверхні форми, композиційними прийомами, колористичними рішеннями та матеріалами, що використовуються та притаманні певному стилю.

Результати дослідження. Стиль у загальному розумінні – усталена форма художнього самовизначення епохи, регіону, нації, соціальної або творчої групи або окремої особистості. Поняття стилю є центральним в історії літератури та мистецтва, однак поширюється й на інші види людської діяльності, перетворюючись в одну з найважливіших категорій культури в цілому [1].

В даній статті пропонується характеристика стилів ювелірних виробів за призначенням костюму – системи, одним із основних елементів якої є ювелірні прикраси.

Як і стиль одягу, стиль ювелірних виробів може бути класифікований за такими ознаками (або їх сукупністю): за віком (молодіжний стиль); за статтю (жіночий стиль, стиль унісекс); за належністю до соціальної групи або до відповідної субкультури (стиль хіпі, емо, панк-стиль, байкерський стиль тощо); за епохою (New Look, диско-стиль, стиль денді); за ситуацією використання і функціональністю (стиль килимової доріжки, коктейльний, вуличний, діловий, спортивний) тощо [2].

Розрізняють такі основні стилі одягу: класичний, спортивний, романтичний, фольклорний та авангардний. Для кожного стилю характерні певні види матеріалів, об'ємність форми одягу і доповнення.

Класичний стиль відображає уявлення широких мас людей про традиційні форми різних видів одягу, аксесуарів, ювелірних виробів. Він вважається одним з найстаріших стилів у світі сучасної моди. Одяг у класичному стилі – це строгість, практичність, простота, елегантність, ідеальний крій одягу і відчуття міри у виборі аксесуарів.

А що відрізняє ювеліру «класику»? Прабатьками класичних прикрас можна назвати коштовності періоду класицизму і ампіру. Для цих художніх епох були характерні такі деталі і орнаменти: меандр, лаврові і дубові листя, пальмети, левові (та інші) маски, грифони, сфінкси, єгипетські мотиви. Рідше зустрічалися різноманітні військово-історичні символи (спіралі, щити, дуги, орли) (рис.1). Такі мотиви час від часу використовуються і сучасними ювелірними дизайнерами – наприклад, модним будинком Versace (рис.2) [3, 4].

Рис.1. Прикраси періоду класицизму і ампіру

Рис. 2. Каблучка Versace

Сучасна ювелірна класика – це врівноваженість форм, гармонійність пропорцій, симетрія, стриманість і впорядкованість декору (рис.3), це витончені, не дуже вигадливі, строгі, лаконічні форми, найчастіше правильні геометричні форми.

Рис.3. Ювелірні вироби класичного стилю

Класичний стиль (як правило) не слідує ультрамодним тенденціям. Тому він доречний в роботі ювелірів з матеріалом найвищої проби – золоті, платині, сріблі та з використанням дорогоцінних каменів. Іноді класичний стиль називають респектабельний, стиль класицизм, англійський, елегантний, аристократичний, але це все побутові назви деяких стилів одягу, пов'язаних у першу чергу з офіційним одягом, тобто з класичним костюмом. Основний плюс подібного стилю – непідвладність моді, такі вироби будуть актуальні в будь-який час і в будь-якому місці, в діловому костюмі або елегантній вечірній сукні [2 – 4].

Романтичний стиль має синонім повітряний стиль, оскільки одяг цього стилю відрізняє вільний, об'ємний силует, м'які, жіночі форми і пропорції. Романтичний стиль створює піднесений, вишуканий образ, тому жінка одягнена вишукано, одяг і головний убір з вишуканими деталями (жабо, мереживні коміри і манжети, рюші, вуалі). Вироби виготовляють із шовку, шифону, тонкого мережива, із тканин, здатних драпіруватись; при оздобленні використовують в основному квітково-рослинний орнамент.

Прикраси романтичного стилю відповідають наступним характеристикам: старовинні, вінтажні; складної форми з безліччю дрібних деталей; ажурні, мереживні. Метал може бути будь-яким (золото, срібло, вінтажна патина) – головне, щоб він не викликав відчуття монолітності прикраси, тому при виготовленні ювелірних виробів романтичного стилю часто використовують техніку філіграні. Застосовують напівпрозорі камені із «загадковим» сяйвом: містик-топаз, зірчастий сапфір, опали, місячний камінь; або прозорі камені, які за формою і кольором нагадують краплю води: перли, блакитні топази, гірський криштал, аквамарин (рис. 5) [3, 5].

Рис. 5. Ювелірні прикраси романтичного стилю

Спортивний стиль – це стиль, який адаптував спортивний одяг та його елементи для повсякденного носіння. Одяг спортивного стилю досить яскравий, динамічний за своїм характером з мінімумом оздоблення і відрізняється від спортивного одягу меншою кількістю деталей, матеріали, при цьому зберігають функціональність і комфорт. Для нього характерні вільний силует, безліч кишень, застібок-блискавок тощо. Стилізація повсякденного чи ошатного одягу під спортивний стиль передбачає використання конструктивно-декоративних елементів (кишень, клапанів, погонів, хлястиків), металевої та іншої фурнітури та оздоблювальних строчок. Також для оздоблення використовують емблеми, принти та написи, особливо у молодіжному одязі. Як головні убори носять: кепі, бейсболки, в'язані шапки і налобні пов'язки. Прихильники цього стилю носять великі сумки, сумки через плече, рюкзаки. До різновидів спортивного належать такі різновиди стилів: мілітарі, морський, сафарі та інші [2].

Прикраси для спортивного стилю повинні бути дуже простими, зручними і яскравими, вони повинні символізувати простоту і життєву енергію. В основному метал для спортивних прикрас має срібний колір. Застосовують також пластик і будь-які інші штучні матеріали, все яскраве, простих життєрадісних кольорів, без складних переходів. Камені у прикрасах спортивного стилю якщо і використовують, то простих геометричних форм і кольорів з чітким огрануванням (рис. 6) [5].

Рис. 6. Прикраси спортивного стилю

Фольклорний стиль – стиль, який формується під впливом національних костюмів різних народів, тому іноді цей стиль називають фольк-стиль, етнічний стиль, народний, національний. Основні елементи стилю – етнічні мотиви, вишивка, мереживо, аплікація, бахрома, шнурівка, вишивка бісером, прикрашання виробів дерев'яними або скляними намистинами. Для одягу фольк-стилю характерною є простота конструктивного вирішення. Тканини використовують в основному натуральні – льон, вовну, шовк, бавовну. Кольори різні – від темних, пастельних до яскравих і різнокольорових. Колір вбрання залежить від різновиду фольклорного стилю: хіпі, гаучо, вестерн, етно або кантрі. Характерне використання фольклорних елементів: візерунків, орнаментів, набивних рисунків або вишивки – всього того, що відображає самобутність культури [2].

Прикраси фольклорного стилю відрізняються великою кількістю природних матеріалів: шкіри, дерева, натуральних тканин, пір'я та хутра, мушлів і натуральних необроблених каменів і металу з етнічними візерунками. Хіпі, крім перерахованого вище, віддавали перевагу яскравим кольорам і піктограмам «миру» (рис. 7) [5].

Рис. 7. Прикраси у стилі «фольк»

Авангардний стиль, стиль модерн – це напрям у моді, що вносить нові, сміливі рішення, містить у собі різні моделі, незвичайні за формою і виконанням. Популярними різновидами авангардного стилю є стиль-панк, законодавцею якого вважають Вів'єн Вествуд, стиль-достаток Ж.П. Готьє, популярні останнім часом стилі готичний і емо тощо.

Під словом авангард у ювелірному дизайні розуміють більш незвичайні прикраси, яким притаманне заперечення всіх звичних форм і традицій. Зазвичай це ексцентрична, незвичайна, рухлива, гнучка, яскрава і помітна прикраса, в якій можуть поєднуватись незвичайні матеріали: дорогоцінні камені разом із самоцвітами, платина зі шкірою, також немає ніяких правил у використанні пропорцій і форм ювелірного виробу (рис. 8) [2, 5].

Рис. 8. Ювелірні вироби авангардного стилю

Панк-стиль став реакцією на неможливість реалізувати духовні сили, це протест покоління без майбутнього. Історія моди – це історія людства. Прояв крайнощів у моді – це завжди реакції на зміни в житті. Рух панків виник у середині 70-х рр. XX ст. в Англії. Слово панк перекладають як поганий, нікчемний, гнилий. Панки носять рвані джинси і шкіряні куртки, кільця в носі і шпильки у вухах, голять голову або роблять зачіску ірокез. Серед інших аксесуарів іноді зустрічаються шиповані напульсники, значки з написами політичних гасел або з назвами груп. Дівчата-панки носять легінси з туфлями на підборах-стилетах і

міні-спідниці з чорними колготками. Панк-стиль – це змішення всіх стилів і напрямів, одягу second-hand і дешевих аксесуарів [2].

Прикраси в стилі панк передбачають наявність чорного кольору і великої кількості металевих деталей (заклепки, пряжки, шипи), використовуються агресивні, небезпечні і негативні образи, а також музичні інструменти. З матеріалів використовують шкіру, срібло або недорогоцінні білі метали. Основна ідея таких прикрас: свобода, непослух, сила (рис. 9).

Рис. 9. Прикраси у стилі панк

Пізніше, наприкінці 70-х років ХХ ст., як відгомін пост-панка, з'явилася субкультура – готи. Готичний стиль – це переважання чорного кольору в одязі і макіяжі і навіть неприродних відтінків – від білих, альбіносів до вугільно-чорних, захоплення містицизмом, декадансу, езотерики в літературі і кінематографії. Одяг зазвичай чорного кольору – спідниці будь-якої довжини, плащі, камзоли з широкими піднятими комірами, корсети, довгі сукні, а також елементи одягу ХVIII-XIX ст. – жабо і манжети з мережива, корсети.

При роботі з готичними прикрасами віддаються перевагу білому золоту, сріблу і платині – білим металам. Такі ювелірні вироби найчастіше інкрустують чорними каменями: оніксом, обсидіаном, гагатом, проте використовують й інші дорогоцінні кристали – великі рубіни, смарагди, діаманти. Камені, як і сам ювелірний виріб, повинні бути помітними, зухвалими, масивними (рис. 10) [2, 5].

Рис. 10. Ювелірні вироби у готичному стилі

Таким чином, аналіз стилістичних особливостей одягу, аксесуарів та ювелірних виробів за формою, властивостями поверхні форми, композиційними прийомами, колористичними рішеннями дозволив систематизувати методи класифікації ювелірних виробів та обрати класифікацію за призначенням «костюма».

Висновки. Проведено аналіз стилістичних особливостей при проектуванні ювелірних виробів, аксесуарів в системі «костюм», систематизовано методи класифікації стильових

напрямок в історії ювелірного дизайну. Потребують додаткових досліджень визначення гармонійних поєднань костюму та ювелірних виробів визначених стилів та формування рекомендацій для їх підбору.

Література

1. Соколов А.Н. Теория стиля. / А.Н. Соколов. – М.: Искусство, 1968. – 224 с.
2. Колосніченко М.В. Moda і одяг. Основи проектування та виготовлення одягу. / М.В. Колосніченко, К.Л. Процик. – К: КНУТД, 2011. – 238 с.
3. Шаталова И.В. Стили ювелирных украшений. / И.В. Шаталова. – М.: Издательский дом «6 карат», 2004. – 153 с.
4. Свиридова Э. Украшения в классическом стиле. / Э. Свиридова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://juvelirum.ru/tehniki-obrabotki-yuvelirnyh-izdelij/ukrasheniya-v-klassicheskom-stile-trudno-opredelit-legko-nosit/>
5. Букина О. Правильно подбираем украшения к стилям одежды. / О. Букина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.livemaster.ru/topic/333381-pravilno-podbiraem-ukrasheniya-k-stilyam-odezhdy>

References

1. Sokolov A.N. Teoriya stilya. / A.N. Sokolov. – M.: Iskusstvo, 1968. – 224 s.
2. Kolosnichenko M.V. Moda i odyah. Osnovy proektuvannya ta vyhotovlennya odyahu. / M.V. Kolosnichenko, K.L. Protsyk. – K: KNUTD, 2011. – 238 s.
3. Shatalova I.V. Stili yuvelirnykh ukrasheniy. / I.V. Shatalova. – M.: Izdatel'skiy dom «6 karat», 2004. – 153 s.
4. Sviridova E. Ukrasheniya v klassicheskom stile. / E. Sviridova [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://juvelirum.ru/tehniki-obrabotki-yuvelirnyh-izdelij/ukrasheniya-v-klassicheskom-stile-trudno-opredelit-legko-nosit/>
5. Bukina O. Pravil'no podbirayem ukrasheniya k stilyam odezhdy. / O. Bukina [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <https://www.livemaster.ru/topic/333381-pravilno-podbiraem-ukrasheniya-k-stilyam-odezhdy>

СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРИ ПРОЕКТИРОВАНИИ ЮВЕЛИРНЫХ ИЗДЕЛИЙ

ВИННИЧУК М.С., КОЛОСНИЧЕНКО М.В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Анализ стилистических особенностей ювелирных украшений по форме украшений, свойствам поверхности формы, композиционным приемам, колористическим решениям и используемым материалам, используемых по сравнению со стилями костюма.

Методика. В работе использованы литературно-аналитические, историографические методы, метод системно-структурного анализа для выявления основных стилистических черт ювелирных украшений и принадлежности их к определенному стилю.

Результаты. В ходе исследования стилистических особенностей при проектировании ювелирных изделий, рассмотрены различные классификации стилевых направлений в истории ювелирного дизайна, выбрана классификация по назначению костюма, и проанализированы стилистические особенности одежды, аксессуаров и ювелирных изделий по форме, свойствам поверхности формы, композиционным приемам, колористическим решениям и используемым материалам.

Научная новизна. Систематизированы методы классификации ювелирных изделий, избрана классификация по назначению костюма – системы, основным элементом которой является ювелирные изделия; проанализированы характерные особенности ювелирных изделий соответствующего стиля.

Практическая значимость. Исследовано, какие именно ювелирные изделия по форме, свойствам поверхности формы, композиционным приемам, колористическим решениям и используемым материалам, присущи тому или иному стилю.

Ключевые слова: стиль, ювелирные изделия, металл, огранка, костюм, аксессуары, украшения.

STYLISTIC FEATURES IN DESIGNING JEWELRY

VYNNYCHUK M., KOLOSNIHENKO M.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. *Analysis of the stylistic features of jewelry in the form of jewelry, the properties of the surface of the form, compositional techniques, color solutions and materials used in comparison with styles suit.*

Methodology. *The work uses literary-analytical, historiographic methods, the method of system-structural analysis to identify the main stylistic features of jewelry and their belonging to a certain style.*

Findings. *During the study of stylistic features in the design of jewelry, taking into account various classification stylistic in jewelry design history, a classification was chosen according to the purpose of the costume, and stylistic features of clothing, accessories and jewelry were analyzed in form, surface shape, compositional techniques, color solutions and used materials.*

Originality. *The methods of classification of jewelry are systematized, a classification is chosen according to the purpose of the costume – a system, the main element of which they are; The characteristic features of jewelry of certain styles are analyzed.*

Practical value. *It has been investigated which kind of jewelry in form, shape surface properties, compositional techniques, color solutions and materials used, are inherent in one or another style.*

Key words: *style, jewelry, metal, gemstone, suit, accessories, adornment.*